

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Філологічний факультет
Катедра української мови імені професора Івана Ковалика

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛЕКСИКОГРАФІЇ

методичні рекомендації для здобувачів IV курсу

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

зі спеціальностей 01 Освіта / Педагогіка

(Спеціалізація 014.01 Середня освіта (Українська мова і література),

035 Філологія (Спеціалізація 035.01 Українська мова та література),

035 Філологія. (Спеціалізація 035. 10 Прикладна лінгвістика)

Львів 2024

УДК 811.161.2'374-112(072)

Історія української лексикографії: методичні рекомендації до практичних занять для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальностями 014 Середня освіта (Спеціалізація 014.01 Середня освіта. Українська мова і література), 035 Філологія (Спеціалізація 035.01 Українська мова та література, Спеціалізація 035. 10 Прикладна лінгвістика). Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2024. 22 с.

Укладач: Сус І.Р. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови імені професора Івана Ковалика.

Рецензент: Купчинська З.О. – доктор філологічних наук, професор кафедри української мови імені професора Івана Ковалика.

Розглянуто та схвалено до друку на засіданні кафедри української мови імені професора Івана Ковалика (протокол № 5 від 18.12.2024).

© Сус І.Р., 2024

© ЛНУ імені Івана Франка, 2024

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
МОДУЛЬ I	5
Тема 1. Теорія лексикографії, фразеографії та пареміографії	5
МОДУЛЬ II	6
Тема 1. Староукраїнська лексикографія	6
Тема 2. Українська лексикографія XIX – поч. XX ст.	8
МОДУЛЬ III	9
Тема 1. Енциклопедична лексикографія	9
Тема 2. Тлумачний словник як різновид лексикографічної продукції	11
Тема 3. Діахронна лексикографія	13
МОДУЛЬ IV	14
Тема 1. Діалектна, соціолектна, ідіолектна та онімна лексикографія	14
Теми для самостійного опрацювання	17
Питання до заліку	17
Рекомендована література	18

ПЕРЕДМОВА

Методичні рекомендації з історії української лексикографії призначені для підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузей знань 03 Гуманітарні науки спеціальностей 014.01 Середня освіта (Українська мова і література), 035 Філологія (спеціалізація 035.01 Українська мова та література), (Спеціалізація 035.10 Прикладна лінгвістика) до практичних занять, завдань самостійного засвоєння знань та до заліку.

Методичні рекомендації розроблені з метою допомогти студентам засвоювати теоретичні знання з історії української лексикографії як самостійно, так і під керівництвом викладача, здобувати навички критичного аналізу лексикографічних праць та параметризації мовних одиниць української мови до словників різних типів.

Методичні рекомендації з курсу «Історія української лексикографії» складаються з таких частин: теми лекційних занять, плани практичних занять, теми для самостійного опрацювання, переліку рекомендованої літератури та теоретичних питань заліку. Плани практичних занять доповнено списком літератури, що її студент повинен опрацювати.

Курс «Історія української лексикографії» є вибірковою навчальною дисципліною, що для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальностей 014.01 Середня освіта (Українська мова і література), 035 Філологія (Спеціалізація 035.01 Українська мова та література) 035.10 Прикладна лінгвістика).

Дисципліна викладається в 2 семестрі в обсязі 3 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).

Денна форма навчання: загальний обсяг 90 годин, у т. ч. 14 годин лекційних, 28 годин практичних занять і 48 годин самостійної роботи.

Заочна форма навчання: загальний обсяг 90 годин, у т.ч. 6 годин лекційних, 8 годин практичних занять і 76 годин самостійної роботи.

Завдання дисципліни «Історія української лексикографії» – сформувати у студентів-філологів систематизовані наукові знання про металексикографію, завдання лексикографічної критики, принципи класифікації словників, періоди становлення українського словникарства; навчити простежувати етапи розвитку української лексикографії та виконувати аналіз словників відповідно до засад лексикографічної критики; розвивати в студентів уміння використовувати словники української мови для формування лексикографічної компетентності здобувачів загальної середньої освіти.

МОДУЛЬ I.

Лекція 1. Теорія лексикографії, фразеографії та пареміографії.

Практичне заняття № 1

Основні здобутки теоретичної лексикографії.

Критика та маркетинг словників

1. Теоретична лексикографія та її завдання
2. Структура лексикографії. Основні здобутки теоретичної лексикографії
3. Критика словників (структура, різновиди рецензій)
4. Маркетинг словників
5. Обсяг лексикографічної термінології в підручниках з української мови для ЗЗСО.
<https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/>

Ключові слова: *лексикографія, фразеографія, термінографія, металексикографія, практична лексикографія, історія лексикографії, лексикографічна традиція, словник, лексикографічна парадигма, лексикографічна параметризація, мега- макро- й мікроструктура словника, вокабула, заголовне слово, лексикографічна ремарка, наукова, навчальна, довідкова лексикографія, лексикографічна критика, маркетинг словників.*

Література:

1. Васильчук В. Лексикографія як наука (основи лексикографування). Проблеми семантики слова, речення та тексту: зб. наук. пр. Київ, 2006. Вип. 16. С. 20–28.
2. Гордієнко Н. Сучасна лексикографія як об'єкт лінгвістики. Українська мова. 2011. № 3. С. 67–73.
3. Давиденко В. Лексикографічні праці в сучасному освітньому просторі. Вчені записки ТНУ ім. В. І. Вернадського. Серія Філологія. Соціальні комунікації. 2020. Т. 31. № 4, Ч. 1. С. 39–43.
4. Демська О. Вступ до лексикографії: навч. посіб. Київ, 2010.
5. Дідун Л. Козирєва З. Українська академічна лексикографія: здобутки та перспективи розвитку. Українська мова. 2021. № 3. С. 54–65.
6. Ілясов О.О. Історія лексикографії та різні підходи до її опису. Theory and practice of modern science: I International Scientific and Theoretical Conference. Kraków, 2021. Vol.2. P. 18–22.
7. Моїсєєва В., Ситар Г. Статус поняття «словниковий маркетинг» у сучасній лексикографії. Вісник студентського наукового товариства ДонНУ ім. Василя Стуса. Вінниця, 2018. Т.1. № 10. С. 110–113.
8. Цимбалюк-Скопненко Т.В Фразеографія та лексикографія: дивергенції в термінології. Термінологічний вісник : зб. наук. пр. / Відп. ред. І.А. Казимиrowa. Київ: 2019. Вип. 5. С. 359–365.

Практичне заняття № 2

Типологія модерних словників.

Параметризація лексики в словниках української мови

1. Класифікація словників за об'єктом опису. Нормативна та реєстративна лексикографія.
2. Навчальна лексикографія. Обсяг поняття «лексикографічна компетенція»
3. Лінгвістичні словники. Параметризація лексики в словниках різних типів
4. Характеристика глосаріїв у підручниках з української мови для ЗЗСО
<https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/>

Ключові слова: *лінгвістичний словник, дескриптивний словник, прескриптивний словник, синхронна лексикографія, діахронна лексикографія, навчальна лексикографія,*

лексична картотека, тлумачний словник, перекладний словник, тезаурус, словник вибіркової лексики, алфавітний словник, ідеографічний словник, частотний словник.

Література:

1. Гордієнко Н. Типологія додатків у сучасних лінгвістичних словниках. *Лексикографічний бюлетень*. 2012. № 21. С. 31–38.
2. Городенська К. Граматична інформація у словниках української мови. *Українська і слов'янська перекладна і тлумачна лексикографія*. Київ, 2013. С. 89–95.
3. Гороть Є., Малимон Л. Лінгводидактична сутність і структура поняття «лексикографічна компетенція». *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. Луцьк, 2017. № 3. С. 89–94.
4. Дубічинський В. В. Лексикографія: навч.-метод. посіб. для студ. спец. «Перекладач» і «Прикладна лінгвістика». Харків, 2012.
5. Зайцева О. Ремарка як лексикографічна категорія. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвуз. зб. наук. пр. молодих учен.* Дрогоб. держ. пед. ун-ту ім. І. Франка. Дрогобич, 2014. Вип. 9. С. 167–172.
6. Капранов Я., Тронь Т. Основи лексикографічної теорії та практики: підручник. Київ, 2023.
7. Перебийніс В. І. Теорія і практика укладання навчальних словників. *Вісник Житомирського держ. ун-ту ім. І. Франка*. 2004. № 17. С. 73–75.
8. Полуєктова А. Ю. Теоретичні засади укладання навчального словника-мінімуму лінгвістичної термінології. *Наукові праці*. Серія: Філологія. Мовознавство. 2012. Т. 195. Вип. 183. С. 76 – 80.

МОДУЛЬ II

Лекція 1. Староукраїнська лексикографія

Практичне заняття № 1

Дословниковий період розвитку української лексикографії XI – XVI ст.

1. Розвиток української лексикографії XI–XVI ст.
2. Джерела глосування. Різновиди перших українських глосаріїв
3. Ономастикони, символіки (приточники)
4. Перекладні словники. Розмовники
5. Глосарії – пам'ятки української мови і культури (форми презентації на уроках української в ЗЗСО)

Ключові слова: *глогографія, глоса, глосема, контекстуальні глоси, міжрядкова глоса, маргінальна глоса, азбуковник, словник-ономастикон, словник-символік (приточник), перекладний словник, розмовник, лексикографічна традиція, лексикографічна пам'ятка, лексикографічне джерело, староукраїнська лексикографія.*

Джерела:

1. Рнч Жидовського язика, преложенна на Роуску <http://litopys.org.ua/zyzlex/zyz101.htm>
2. Пересопницьке Євангеліє. <http://www.nbuv.gov.ua/node/3839>

Література:

1. Воронич Г. Четья Мінея 1489 р.: особливості перекладу. *Нові дослідження пам'яток козацької доби в Україні*: зб. наук. ст. 2012. Вип. 21. Ч. 1. С. 293–300.
2. Горещкий П. Й. Історія української лексикографії / АН УРСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ: Вид-во АН УРСР, 1963.

3. Локайчук С. Глоси Пересопницького Євангелія в контексті взаємодії стилів. *Лінгвостилістичні студії*: наук. журнал. Луцьк, 2017. Вип. 6. С. 112 – 121.
4. Макович Х. Глоси в Учительних Євангеліях XVII століття. *Наукові записки Тернопільського нац. пед. ун-ту*. 2011. Серія: Мовознавство. Вип. 2. С. 42–58.
5. Москаленко А.А. Нарис історії української лексикографії. Київ, 1961. С. 3–8.
6. Німчук В. Глосографія. *Українська мова. Енциклопедія*. Київ, 2007. С. 99–100.

Практичне заняття № 2

Українська лексикографія XVI–XVIII ст. Словники перекладного типу

1. Принципи побудови перекладних словників XVI–XVIII ст.
2. Церковнослов'янсько-українські лексикони XVII ст.
3. Латинські лексикони Є. Славинецького та А. Корецького-Сатановського
4. Церковнослов'янсько-польські лексикони XVII ст.
5. Форми репрезентації пам'яток староукраїнської лексикографії на уроках української мови в ЗЗСО.

Ключові слова: азбуковник, багатомовний словник, лексикографічне джерело, лексикон, навчальний словник, пам'ятка української мови, перекладний словник, рукописний словник, староукраїнська мова, церковнослов'янська мова української редакції церковнослов'янсько-український словник, церковнослов'янсько-польський словник, латинсько-церковнослов'янський словник.

Джерела:

1. Зизаній Л. Лексис ... Вільно, 1596.
2. Беринда П. Лексикон словенороський ... Київ, 1627.
3. Синоніма славеноросская <http://litopys.org.ua/zyzlex/zyz70.htm>
4. Славинецький Є. Лексикон латинський. Київ, 1642.
5. Славинецький Є., Корецький-Сатановський А. Лексикон словено-латинський. 1650.
6. Лексикон сиріч словесникъ славенский ... Супрасль, 1722. <https://urlc.net/QRmd>

Література:

1. Кузеля З. Кузеля З. Історичний розвиток і сучасний стан українського словництва. *Записки Наукового товариства ім. Шевченка* / за ред. В. Янева. Париж; Нью-Йорк; Мюнхен; Торонто; Сідней, 1962. Т. 169: Праці філологічної та історико-філософської секцій: зб. на пошану Зенона Кузелі. С. 217–235.
2. Горецький П. Історія української лексикографії / П. Й. Горецький; АН УРСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ, 1963.
3. Пам'ятки української мови XVI-XVII ст / підготов. текстів пам'яток і вступ. ст. В. В. Німчука. Київ, 1964. 208 с.
4. Пам'ятки української мови XVII ст / підготов. текстів пам'яток і вступ. ст. В. В. Німчука. Київ, 1973. 542 с.
5. Шматко І. Відображення української термінологічної лексики в староукраїнській лексикографії. *Opera Slavica. Slavistické irozhledy jazykovědnýsešit*. Брно, 2013. С. 38– 43.
6. Черниш Н.І. «Лексикон словенороський» П.Беринди: книгознавчий аспект дослідження.

Лекція 2. Українська лексикографія XIX – поч. XX століть

Практичне заняття № 1

Українська лексикографія першої половини XIX століття

1. Становлення нової української мови
2. Специфіка перекладної лексикографії першої пол. XIX століття
3. Типологія словників. Притекстова лексикографія.
4. Рукописна лексикографія. Словникові матеріали.
5. Українська лексикографія на Наддніпрянщині й Наддністрянщині

Ключові слова: нова українська мова, статус української мови, історико-етимологічний правопис, фонетичний правопис, лексикографічна парадигма, глосарій, самостійна лексикографічна праця, діалектний словник, термінологічний словник, фразеологічний словник, рукописний словник, надрукований словник.

Джерела:

1. Котляревський І. Собранні малоросійських слів, содержащихся в Енеїді... 1808.
2. Войцехович І. Собрание слов ... 1823.
3. Павловський О. Словарь малороссийского наречия. 1818.
4. Словник української мови / П. П. Білецький-Носенко; підгот. до вид. В. В. Німчук; АН УРСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ, 1966. 421 с.
5. Żegota P. Słowniczek mniej zrozumiałych słów ruskich. Pieśni ludu ruskiego w Galicji: [w 2 t.] Lwów, 1840. T. 2. S. [207–214].

Література:

1. Галас Б. Лексикографічна спадщина О. Павловського і формування нової української літературної мови. *Науковий вісник Ужгород. ун-ту*. Ужгород, 2003. С. 11–16.
2. Галас Б. Ф. С. Шимкевич як лексикограф і українське словникарство (кінець XVIII – початок XX ст.). Ужгород, 1995.
3. Горецький П. Й. Історія української лексикографії / АН УРСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ: Вид-во АН УРСР, 1963. С. 39–83.
4. Козирева З. Українсько-російський словник – додаток до «Енеїди» І. Котляревського: біля витоків сучасної лексикографії. *Культура слова*. 2019. № 91. С. 32–45.
5. Кузеля З. Історичний розвиток і сучасний стан українського словництва: Збірник на пошану Зенона Кузелі / за ред. Володимира Янева. Париж, Нью-Йорк, Мюнхен, Торонто, Сідней, 1962.
6. Німчук В. Перший великий словник Павла Білецького-Носенка. *Словник української мови* / П. П. Білецький-Носенко; підгот. до вид. В. В. Німчук; АН УРСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ, 1966. (Пам'ятки української мови). С. 5–37.
7. Черемська О. Лексикографія Харківської філологічної школи періоду українського романтизму. Лінгвістичні дослідження: зб. наук. праць ХНПУ ім. Г.С. Сковороди. 2018. Вип. 48. С. 316–322.

Практичне заняття № 2

Українська лексикографія другої пол. XIX – поч. XX ст: типологія словників, провідні українські лексикографи, лексикографічні осередки

1. Лексикографічна парадигма II пол. XIX– поч. XX століття
2. Провідні українські лексикографи XIX ст. Лексикографічні осередки.
3. Типологія та концепція словників української мови на Наддніпрянщині та Наддністрянщині

4. Репрезентація «Словаря української мови» (Київ, 1907–1909) за ред. Б. Грінченка в підручниках з української мови для ЗЗСО. <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/>

Ключові слова: *грінченківка, діалектна лексикографія, желехівка, журнал «Київська старина», журнал «Основа», лексикографічна парадигма, лексикографічний омерелок, лексична картотека, Наукове т-во ім. Т. Шевченка, термінографія, тлумачний словник, товариство «Стара громада», фразеографія.*

Джерела:

1. Афанасьєв-Чужбинський О. Словарь малорусского наречия. 1855.
2. Вовчок Марко Повістки (народні оповідання): с малоросійсько-русько-польским словарем. 1861.
3. Словничок бойківських говірок В. Давидяка. Опубл.: Б. Галас у: *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства: зб. наук. пр. Ужгород, 2013. Вип. 18. С. 22 – 31.*
4. Закревський М. Словарь малоросійських ідіомовь. 1861.
5. Номис М. Українські приказки, прислів'я, і таке інше. 1864.
6. Піскунов Ф. Словниці української (або Югової-Руської) мови. Одеса, 1873.
7. Шейковский К. Опыт южнорусскаго словаря. Т.1. 1861.

Література:

1. Винник В. Б. Грінченко і процес становлення єдиної української літературної мови. *Мовознавство*. 2014. № 6. С. 13–23.
2. Гориславець К. С. Словники іншомовних слів у контексті української лексикографії кінця ХІХ – початку ХХ століття. *Наукові записки НаУКМА*. 2006. Т. 60: Філологічні науки. С. 14–21.
3. Галас Б. Лексикографічні матеріали В.А. Долинського з 1853 року. *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства: зб. наук. пр. Ужгород, 2009. Вип. 13. С. 38– 41.*
4. Галас Б. Риси упорядницького і редакторського стилю Б. Грінченка як лексикографа. *Українська мова*. 2008. № 1. С. 80–86.
5. Горецький П. Й. Історія української лексикографії / АН УРСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ: Вид-во АН УРСР, 1963. С. 39–83.

МОДУЛЬ ІІІ

Лекція 1. Енциклопедична лексикографія

Практичне заняття № 1

Тема. Типологія і структура енциклопедичних праць

1. Типологія енциклопедій
2. Структурні моделі енциклопедичних словникових статей (статті-огляди, статті-довідки, статті-тлумачення, статті-посилання)
3. Енциклопедія і енциклопедичний словник: спільне і відмінне
4. Огляд енциклопедичної інформації та джерел в підручниках з української мови для закладів загальної середньої освіти <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/>

Ключові слова: *енциклопедія, енциклопедичний словник, електронна енциклопедія, універсальна енциклопедія, галузева енциклопедія, регіональна енциклопедія, персональна енциклопедія, енциклопедичний стиль, енциклопедична стаття-огляд, енциклопедична*

стаття-довідка, енциклопедична стаття-тлумачення, енциклопедична стаття-біографія, енциклопедична стаття-відсилання.

Джерела:

1. Українська загальна енциклопедія: Книга знання : в 3 т. / під гол. ред. І. Раковського. Львів; Станіслав; Коломия, 1930–1933.
2. Енциклопедія українознавства. Т. 1–11. Париж, Нью-Йорк, 1949–1984.
3. Українська радянська енциклопедія у 12 т. / гол. ред. М.П. Бажан. Київ, 1974–1985.
4. Українська мова: Енциклопедія / Редкол.: Русанівський В.М., Тараненко О.О. (співголови), Зяблюк М.П. та ін. Київ, 2007.

Література:

1. Борчук С. «Українська загальна енциклопедія» 1930-х рр.: підвалини створення та її виклонавці. *Карпатський край*. Наукові студії з історії, культури, туризму. 2016. № 1. С. 37–46.
2. Железняк М., Іщенко О., Степаненко М. Українські енциклопедичні видання: проблеми формально-змістової взаємодії. *Вісник Книжкової палати*. 2023. № 4. С. 11–17.
3. Пилипчук Р., Фещенко Н. Енциклопедія українознавства: про структуру, зміст та історію створення. *Наука України у світовому інформаційному просторі*. Вип. 12. Київ, 2015. С. 128–131.
4. Черниш Н. Електронні енциклопедії в Україні. *Поліграфія і видавнича справа*. наук.техн. зб. / Укр. акад. друкарства. Львів, 2016. № 1. С. 168–183.
5. Черниш Н. До історії видання «Української загальної енциклопедії». *Бібліотечний вісник*. Київ, 2017. № 2. С. 17–25.
6. Черниш Н. І. Українське енциклопедичне книговидання: маловідомі факти ХІХ – першої третини ХХ ст. *Рукописна та книжкова спадщина України*. 2005/ Вип. 10. С. 199–211.
7. Черниш Н. Формування концепції української енциклопедії (з редакторського досвіду М. П. Бажана) *Поліграфія і видавнича справа*: наук.-техн. зб. / Укр. акад. друкарства. Львів, 2011. № 4. С. 20–32.

Практичне заняття № 2

Історія українського енциклопедичного руху

1. Зародження українського енциклопедичного руху
2. Українська енциклопедистика ХХ ст: історія створення та концепція (УЗЕ, УРЕ)
3. Діаспорна енциклопедична лексикографія (ЕУ)
4. Концепція електронних енциклопедій (на вибір)
<https://corpus.encyclopedia.kyiv.ua/regional-encyclopedias>
5. Концепція енциклопедій для здобувачів загальної середньої освіти

Ключові слова: галузева енциклопедія, енциклопедична справа, енциклопедичне видання, історія енциклопедистики, концепція енциклопедії, універсальна енциклопедія; М. Бажан, А. Жуковський, В. Кубійович, І. Раковський, Наукове т-во ім. Т. Шевченка.

Джерела:

1. Українська загальна енциклопедія: Книга знання : в 3 т. / під гол. ред. І. Раковського. Львів ; Станіслав ; Коломия, 1930–1933.
2. Енциклопедія українознавства. Т. 1–11. Париж, Нью-Йорк, 1949–1984.
3. Українська радянська енциклопедія у 12 т. / гол. ред. М.П. Бажан. Київ, 1974–1985.
4. Українська мова: Енциклопедія / Редкол.: Русанівський В.М., Тараненко О.О. (співголови), Зяблюк М.П. та ін. Київ, 2007.

5. Енциклопедія Львова: У 4-х т. / Козицький А., Підкова І. та ін. Львів, 2007-2012.
6. Енциклопедії історії України: У 10 т. / голова ред. кол. В. А. Смолій; Нац. акад. наук України, Ін-т історії України. Київ, 2003–2013.
7. Велика ілюстрована енциклопедія України / Слабошпицька Л., Борисенко В., Брюховецька Л., Веселовська Г., Воронова Г. Київ, 2009.

Література:

1. Іщенко О. Регіональний вимір в енциклопедознавчих дослідженнях. *Література та культура Полісся*. Ніжин, 2019. Серія: Історичні науки. № 12. С. 119–128.
2. Жуковський А. «Енциклопедія українознавства». *Енциклопедичний вісник України*. Київ, 2009. Вип. 1. С. 14–22.
3. Карпіловська Є. Енциклопедія «Українська мова»: структура та принципи укладання. *Енциклопедичний вісник України*. Київ, 2009. Вип. 1. С. 47–53.
4. Лісіна С. Львівські регіональні енциклопедії: проблеми та перспективи розвитку. *Наукові записки Тернопільського нац. пед. ун-ту ім. Володимира Гнатюка*. Серія «Історія». 2016. Вип. 1. Ч. 4. С. 149–154.
5. Черниш Н. Електронні енциклопедії в Україні. *Поліграфія і видавнича справа*. 2016. № 1. С. 168–183.

Лекція 2. Тлумачний словник як різновид лексикографічної продукції

Практичне заняття № 1

Тлумачна лексикографія

1. З історії укладання тлумачного словника української мови
2. Різновиди тлумачних словників
3. Універсальні специфікації видань тлумачного типу
4. Огляд типів завдань з використанням тлумачних словників в підручниках з української мови для ЗЗСО. <https://lib.imzo.gov.ua/velektronn-vers-pdruchnikv/>

Ключові слова: академічний словник, дефініція, ілюстрація, лексична картотека, лексикографічний параметр, лексикографічний опис, навчальний словник, нормативний слоаник, реєстративний слоаник, ремарка, семантизація, універсальна словникова стаття.

Джерела:

1. Верхратський І. Знадоби до словаря южноруского. Львів, 1877.
2. Словарь української мови: У 4 т. / за ред. Б. Грінченка. Київ, 1907–1909.
3. Яворницький Д. Словник української мови. Т. 1. А–К. Катеринослав, 1920.
4. Короткий тлумачний словник української мови / уклад.: Д. Гринчишин, Л. Гумецька та ін. Київ, 1978.
5. Коломієць М. Словник української мови в малюнках. Київ, 1995.
6. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. 2005
7. Словник української мови: В 11 т. Київ, 1970–1980.
8. Словник української мови: У 20 т. / НАН України, Укр. мов.-інформ. фонд. Київ, 2010

Література:

1. Винник В. О. Як створювався академічний тлумачний «Словник української мови» *Українська і слов'янська тлумачна та перекладна лексикографія*. Леонідові Сидоровичу Паламарчукові / [ред. кол.: І. С. Гнатюк (відп. ред.) та ін.] ; Нац. акад. наук України, Ін-т укр. мови. Київ, 2012. С. 16–27.

- Городенська К. Г. Граматична інформація в словниках української мови *Українська і слов'янська тлумачна та перекладна лексикографія. Леонідові Сидоровичу Паламарчукові* / [ред. кол.: І. С. Гнатюк (відп. ред.) та ін.] ; Нац. акад. наук України, Ін-т укр. мови. Київ, 2012. С. 89–95.
- Мейзерська І.В. Лексикографічна параметризація: структурний та функціональний аспекти (на прикладі великого тлумачного словника української мови). *Вісник СумДУ*. № 1. 2007. Т. 1. Серія філологічна. С. 151–155.
- Неровня Н. Принципи створення нового загальномовного тлумачного словника. *Лексикографічний бюлетень: зб. наук. пр.* 2005. Вип. 11. С. 36–46.
- Озерова Н., Широков В. Перший том Словника української мови у 20-ти томах. *Мовознавство*. 2011. № 1. С. 3–13.
- Прадід Ю. Історія української фразеології. *Мовознавство*. 2012. С. 31–39.
- Юрчук Л. А. Ілюстративний матеріал як засіб семантичної характеристики слова в тлумачному словнику. *Лексикологія та лексикографія / Відпов. ред. Л. С. Паламарчук*. Київ, 1969. С. 132–140.

Практичне заняття № 2

Українська термінографія і фразеологія

- Етапи розвитку української термінографії і фразеології
- Лексикографічна парадигма термінологічних та фразеологічних праць
- Принципи побудови словників. Розвиток лінгвістичної термінографії
- Огляд типів завдань з використанням фразеологічних словників в підручниках з української мови для ЗЗСО. <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/>
- Укладання словничка лінгвістичних термінів за підручниками з української мови для ЗЗСО

Ключові слова: алфавітно-стрижневий спосіб лексикографування, етапи становлення термінографії і лексикографії, Інститут української наукової мови, навчальна термінографія, принципи лексикографування фразеологізмів, регіональний фразеологічний словник, термінологічні фразеологізми, типи фразеологічних словників.

Джерела:

- Верхратський І. Нові знадоби номенклатури і термінології природописної, народної (збрані між людьми). Львів, 1908
- Верхратський І. Початки до уложення номенклатури и терминологии природописної, народної. Львів, 1869.
- Шарлемань М., Паночіні С., Щоголів І., Татарко К. Словник зоологічної номенклатури. Ч. 1–3. 1927–1928.
- Левицький К. Німецько-руський словар висловів правничих і адміністраційних. Львів, 1893.
- Галин М. Медичний латинсько-український словник. Прага, 1926.
- Яната О., Осадча Н., Курило О. Словник ботанічної номенклатури (проект). Київ, 1928.
- Кобів Ю. Словник українських наукових і народних назв судинних рослин. Київ, 2003.
- Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / За ред. С.Я. Єрмоленко. Київ, 2001.

Література:

- Петрова Т. Рецензія на термінологічні словники як жанр критичного субдискурсу. *Наукові праці Кам'янець-Подільського нац. ун-ту ім. І. Огієнка. Філологічні науки*. 2019. Вип. 50. С. 133–139.

2. Полиця Т. Класифікація фразеографічних праць тлумачного типу. *Науковий вісник Міжнар. гуманітар. ун-ту. Серія Філологія*. 2018. № 37. Т. 1. С. 63–66.
3. Синельникова К. Критерії фразеологічності в практичній фразеографії. С. 113–121.
4. Туровська Л. Макро- та мікроструктура термінологічного словника тлумачного типу. *Українська мова*. 2018. № 3. С. 40–53.
5. Туровська Л. Сучасний етап розвитку української термінографії. *Система і структура східнослов'янських мов: міжкафедральний зб. наук. праць*. К., 2006. С. 168–173.
6. Цимбалюк-Скопненко Т. Макро- та мікроструктура фразеологічних тлумачних словників української мови ХХ ст.: теоретичне підґрунтя, засади, форма. *Лексикографічний бюлетень*. 2018. Вип. 27. С. 43–70.
7. Цимбалюк-Скопненко Т. Фраземна норма та джерела української фразеології українською мовою: кодифікаційний та узуальний аспекти. *Культура слова*. 2018. № 89. С. 189–196.

Лекція 3. Діахронна лексикографія

Практичне заняття № 1

Тема: Українські історична лексикографія

1. Діахронна лексикографія
2. Історичні словники української мови
3. Осередки створення історичних словників
4. Характеристика концепції історичних словників української мови

Ключові слова: *діахронна лексикографія, картотека історичного словника, Комісія історичного словника української мови, концепція словника, лексикографічний осередок, лексична картотека, мікроструктура словника, пам'ятки української мови ділового стилю, тезаурус.*

Джерела:

1. Історичний словник українського язика / за ред. Є Тимченка. Т. 1: А–Ж. Київ; Харків, 1930.
2. Словник староукраїнської мови XIV–XV ст.: У 2 т. / Ін-т суспільних наук АН УРСР; Уклад. Д. Г. Гринчишин, Л. Л. Гумецька, І. М. Керницький та ін. Київ, 1977–1978.
3. Словник української мови XVI – першої половини XVII ст.: У 28 вип. / НАН України. Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича; уклад. Д. Гринчишин, М. Чікало та ін. Львів, 1994–

Література:

1. Войтів Г., Кровицька О. Науковий осередок українського словникарства у Львові: історія і досвід. Теле- і радіожурналістика. 2019. Вип. 18. С. 245–255.
2. Дубічинський В. В. Лексикографія: навч.-метод. посіб. для студ. ден. та заоч. навчання зі спец. «Перекладач» і «Прикладна лінгвістика». Харків, 2012. С. 26–27.
3. Казимиrowa І. Концепція історичного словника лінгвістичних термінів. *Українська мова*. 2021. № 2. С. 90–101.
4. Кровицька О. Українська історична лексикографія у міжслов'янському контексті. *Проблеми слов'янознавства*. Львів, 2003. Вип. 53. С. 136–144.
5. Осінчук Ю. Українська історична лексикографія: від витоків до словників. *Нові дослідження пам'яток козацької доби в Україні: зб. наук. ст.* 2012. Вип. 21. Ч. 1. С. 254–260.

Практичне заняття № 2

Тема: Етимологічні словники української мови

1. З історії створення етимологічних словників
2. Типи етимологічних словників та принципи їх укладання
3. Характеристика концепції етимологічних словників
4. Огляд завдань з використанням етимологічних словників в підручниках з української мови для ЗЗСО. <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/>

Ключові слова: етимологічний словник, історико-етимологічна довідка, етимолого-семантична довідка, концепція словника, коротка етимологічна довідка, критерії етимологічного опису, мікроструктура словника, порівняльне мовознавство, синопсис.

Джерела:

1. Огієнко І. (митр. Іларіон) Етимологічно-семантичний словник української мови: У 4 т. / За ред. Ю. Мулика-Луцика. Вінніпег: Волинь, 1979–1995.
2. Етимологічний словник української мови: у 7 т. / АН УРСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні; ред. кол. О. С. Мельничук ... [та ін.]. Київ, 1982–2012.
3. Етимологічний словник літописних географічних назв Південної Русі. Київ, 1985.
4. Лучик В. В. Етимологічний словник топонімів України. Київ, 2014.
5. Селігей П. О. Етимологічний словник запозичених суфіксів і суфіксоїдів в українській мові / НАН України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ, 2014.

Література:

1. Гапон Л. Лінгвістичні аспекти етимологізації слів у словникових гаслах «Етимологічного словника української мови» Ярослава Рудницького. *Наукові записки Тернопільського нац. пед. ун-ту ім. В. Гнатюка*. Серія: Мовознавство. Тернопіль, 2014. Вип. 2 (24) 2014. С. 85–91.
2. Капранов Я., Тронь Т. Основи лексикографічної теорії та практики: підручник. Київ, 2023. 308 с.
3. Ладиняк Н. Лексикографічна діяльність Івана Огієнка в контексті сучасних мовознавчих студій. *Іван Огієнко і сучасна наука та освіта: наук. вісник*. Серія філологічна. Кам'янець-Подільський, 2019. Вип. 16. С. 46–52.
4. Лукінова Т. Створення «Етимологічного словника української мови» – важливий етап порівняльно-історичного вивчення слов'янської лексики. *Мовознавство*. 2008. № 2–3. С. 24–39.
5. Назаров Н. Етимологічна концепція О. С. Мельничука. *Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур. Пам'яті академіка Леоніда Булаховського*. 2013. Вип. 22. С. 105–116.

МОДУЛЬ ІV

Лекція 1. Діалектна, соціолектна, ідіолектна та онімна лексикографія

Практичне заняття № 1

Діалектна, соціолектна, ідіолектна лексикографія

1. Періодизація розвитку діалектної, соціолектної, ідіолектної лексикографії.
2. Типи діалектних, соціолектних, ідіолектних словників.
3. Лексикографічна параметризація діалектного, соціолектного, та ідіолектного матеріалу
4. Статистична параметризація лексики. Словопоказчики та конкорданси.

5. Огляд завдань з використанням діалектних, соціалектних, онімних словників в підручниках з української мови для ЗЗСО. <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/>

Ключові слова: авторський словник, безеквівалентна лексика, дефініція, диференційний словник, ідіолект, жаргонний словник, конкорданс, локалізація лексичного матеріалу, моноговірковий словник, регіональний словник, періодизація діпалектної і соціолектної лексикографії, словник арго, частотний словник.

Література:

1. Бук С. Григорій Сковорода онлайн! Українська мова. 2010. № 3. С. 109–115.
2. Міщук У. Словник мови Шевченка: бачення творчого світу письменника. Лексикографічний бюлетень. 2006. Вип. 14. С. 78–88.
3. Івашенко О.О., Сагаровський А.А. Методологія і методика укладання ідіодіалектного словника. Вісник Харківського нац. ун-ту імені В.Н.Каразіна. Серія: Філологія. 2009. № 843. Вип. 55. С. 114–119.
4. Сабадош І. Українська діалектна лексикографія післявоєнного періоду. Język ukraiński: współczesność – historia. / Red. F. Czyżewski, P. Hrysenko. Lublin, 2003. S. 93–106.;
5. Хобзей Н. Сучасне українське діалектне словництво. Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Львів, 2006. № 15. С. 819–826.;
6. Цимбалюк-Скопненко Т. Українська авторська лексикографія: здобутки та перспективи. Українська мова. 2010. № 9. С. 3–14.

Практичне заняття № 2

Українська онімна лексикографія

1. Історія розвитку онімної лексикографії
2. Типи онімних словників
3. Лексикографічна параметризація онімної лексики. Історико-етимологічні довідки в онімних словниках
4. Укладання онімного словничка за матеріалами підручників з української мови для ЗЗСО. <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/>

Ключові слова: антропонім, криптонім, топонім, ойконім, онімний словник, словник антропонімів, словник топонімів, концепція словника, історико-етимологічна довідка, синопсис.

Джерела:

1. Етимологічний словник літописних географічних назв Південної Русі / І. М. Железняк, А. П. Корепанова, Л. Т. Масенко, О. С. Стрижак; АН УРСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ, 1985.
2. Лучик В. Етимологічний словник топонімів України / відп. ред. В. Складенко. Київ, 2014.
3. Редько Ю. К. Довідник українських прізвищ / За ред. І. Варченко. Київ, 1968.
4. Редько Ю. К. Словник сучасних українських прізвищ / Наук. т-во ім. Т. Шевченка, ред. Д.Гринчишин. Львів, 2007.
5. Скрипник Л. Дзятківська Н. Власні імена людей. Словник-довідник / За ред. В. М. Русанівського; НАН України, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні. 3-тє вид., випр. Київ, 2005.
6. Чучка П. Прізвища закарпатських українців : Іст.-етимолог. словник / наук. ред. В. Німчук. Львів, 2005.
7. Янко М. Топонімічний словник України : словник-довідник. Київ, 1998.

Література:

1. Громко Т. Лексикографування онімів говірки за корпусом моноговіркових текстів. Актуальні питання гуманітар. наук: міжвуз. зб. молодих учен. ДДПУ ім. І. Франка. 2020. Вип. 31. С. 315–322.
2. Дубічинський В. В. Українська лексикографія: історія, сучасність та комп'ютерні технології: навч. посібник. Харків, 2004. 164 с.
3. Козирєва З. Український лексикон XVIII–XXI ст. – словник нового типу. Українська мова. 2018. № 2. С. 36–49.
4. Кровицька О., Осінчук Ю. Онімна спадщина в лексикографічних джерелах української мови XIV–XVIII ст. Науковий вісник Ужгород. ун-ту. 2021. Серія Філологія. С. 268–275.
5. Писаренко Б. Досвід створення Словника власних імен поетичних творів Василя Стуса. Вісник Донецьк. нац. ун-ту. 2022. С. 143–148.
6. Сколоздра-Шепітько О. Літературно-художня антропонімія Франкової прози як об'єкт ідіолектної лексикографії. Вісник Львів. ун-ту. Серія філологічна. 2019. Випуск 71. С. 280–291.

Теми для самостійного опрацювання:

1. Огляд основних напрацювань теоретичної лексикографії
2. Сучасні лексикографічні школи й осередки
3. Концепція «Історичного словника українського язика» Є. Тимченка
4. Критика історичної лексикографії
5. Тенденції розвитку сучасної перекладної лексикографії
6. Критика перекладної лексикографії
7. Перекладні фразеологічні словники
8. Структурні моделі словникових статей в енциклопедичному словнику
9. Історія української лінгвотермінографії
10. Лексикографічна параметризація змінної лексики
11. Типологія сучасних ономастичних словників
12. Словопоказчики та конкорданси

Питання до заліку:

1. Предмет і завдання української лексикографії, її зв'язок з іншими науковими дисциплінами.
2. Теоретична (металексикографія) і практична лексикографія. Сучасна лексикографічна парадигма.
3. Лексикографічна критика.
4. Маркетинг словників.
5. Загальна (універсальна) і конкретна (національна) лексикографія.
6. Синхронна (описова) і діахронна (історична) лексикографія.
7. Загальномовна й лектна (діалектна, соціолектна, ідіолектна) лексикографія.
8. Нормативна й реєстративна лексикографія.
9. Наукова, навчальна й довідкова лексикографія.
10. Історія енциклопедичної лексикографії.
11. Історія тлумачної лексикографії.
12. Історична лексикографія.
13. Історія діалектної лексикографії.
14. Авторська лексикографія.
15. Історія перекладної лексикографії.
16. Рукописна лексикографія.
17. Діаспорна лексикографія.
18. Комп'ютерна лексикографія.
19. Корпусна лексикографія.
20. Лексикографічні осередки.

Рекомендована література

Основні джерела

1. Горецький П. Історія української лексикографії. Київ, 1963. 244 с.
2. Демська О. М. Вступ до лексикографії: навч. посіб. Київ, 2010. 266 с.
3. Дубічинський В. В. Українська лексикографія: історія, сучасність та комп'ютерні технології: навч. посіб. Харків, 2004. 164 с.
4. Зубець Н. Українська лексикографія другої половини ХХ – початку ХХІ століття: навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. Запоріжжя, 2008. 124 с.
5. Капранов Я., Тронь Т. Основи лексикографічної теорії та практики: підручник. Київ, 2023. 308 с.
6. Москаленко А. Нарис історії української лексикографії. Київ, 1961. 164 с.
7. Перебийніс В.І., Сорокін В.М. Традиційна і комп'ютерна лексикографія: навч. посіб. Київ, 2008. 218 с.
8. Підручники «Українська мова» в ЗЗСО <https://lib.imzo.gov.ua/yelektroonn-vers-pdruchnikv/>

Додаткові джерела

9. Березюк Т., Іщенко О., Пилипчук Р., Савченко О., Феценко Н., Шушківський А. Здобутки української енциклопедистики: характеристика найважливіших видань. *Наука України у світовому інформаційному просторі*. Вип. 12. Київ, 2015. С. 9–114.
10. Бобкова Т. Українська корпусна лексикографія: основні етапи й тенденції розвитку. *Наукові записки Нац. ун-ту «Острозька академія». Серія філологічна*. 2014. Вип. 49. С. 267–270.
11. Бондар О.І. Українське діалектне словникарство початку ХХІ ст. *Вісник Одеського нац. ун-ту*. 2012. Серія філологія. Т. 17. Вип. 4. С. 5–17.
12. Боярова Л.Г. Проблема розмежування полісемії та омонімії термінів у лексикографічній практиці. *Вісник Харківського нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна: Серія Філологія*. 2005. Вип.45. С. 18–20.
13. Боярова Л.Г. Словникова кодифікація і термінологічна норма (90-і рр. ХХ ст. – поч. ХХІ ст.). *Українське мовознавство: міжвідом. наук. зб.* Київ, 2008. Вип. 38. С. 25–29.
14. Боярова Л.Г. Термінологічна лексика в загальномовному тлумачному словнику. *Лексикографічний бюлетень*. Київ, 2008. Вип. 17. С. 13–24.
15. Бук С. Григорій Сковорода онлайн! *Українська мова*. 2010. № 3. С. 109–115.
16. Бук С. Частотний словник офіційно-ділового стилю: принципи укладання та статистичні характеристики лексики. *Лінгвістичні студії: зб. наук. праць / За ред. А.П. Загнітка*. Донецьк, 2006. Вип. 14. С. 184–188.
17. Винник В. Б. Грінченко і процес становлення єдиної української літературної мови. *Мовознавство*. 2014. № 6. С. 13–23.
18. Войтів Г., Кровицька О. Науковий осередок українського словникарства у Львові: історія і досвід. *Теле- і радіожурналістика*. 2019. Вип. 18. С. 245–255.
19. Галас Б. Лексикографічна спадщина О. Павловського і формування нової української літературної мови. *Науковий вісник Ужгород. ун-ту*. Ужгород, 2003. С. 11–16.
20. Галас Б. Лексикографічні матеріали В.А. Долинського з 1853 р. *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства: зб. наук. пр.* Ужгород, 2009. Вип. 13. С. 38–41.
21. Галас Б. К. Нові пріоритети у вивченні історії української лексикографії кінця ХVІІІ – початку ХХ ст. *Гуманітарна освіта: досвід і проблеми: матеріали Всеукраїнської наук.-*

- практ. конф. «Трансформація гуманітарної освіти» (м. Ужгород, 25–27 трав. 1998 р.). Ужгород, 1999. С. 518–525.
22. Галас Б. Риси упорядницького і редакторського стилю Б. Грінченка як лексикографа. *Українська мова*. 2008. № 1. С. 80–86.
 23. Галас Б. Ф. С. Шимкевич як лексикограф і українське словникарство (кінець XVIII – початок ХХ ст.). Ужгород, 1995.
 24. Гордієнко Н. Сучасна лексикографія як об'єкт лінгвістики. *Українська мова*. 2011. № 3. С. 67–73.
 25. Гориславець К. С. Словники іншомовних слів у контексті української лексикографії кінця ХІХ – початку ХХ століття.
 26. *Наукові записки Нац. ун-ту «Києво-Могилянська академія»*. 2006. Філологічні науки Т. 60. С. 14–21.
 27. Грінченко Б. Огляд українського язикознавства. *Записки Наукового товариства ім. Шевченка*. Львів, 1905. Т. 66: С. 4–30.
 28. Дарчук Н.П., Грязнухіна Т.О. Частотний словник сучасної української публіцистики. *Мовознавство*. 1996. № 5. С. 15–19.
 29. Гордієнко Н. Типологія додатків у сучасних лінгвістичних словниках. *Лексикографічний бюлетень*. 2012. № 21. С. 31–38.
 30. Грінченко Б. Огляд українського язикознавства. *Записки Наукового товариства ім. Шевченка*. Львів, 1905. Т. 66. С. 4–30.
 31. Громко Т. Лексикографування онімів говірки за корпусом моноговіркових текстів. *Актуальні питання гуманітар. наук: міжвуз. зб. наук. пр. молодих учен. Дрогоб. держ. пед. ун-ту ім. І. Франка*. 2020. Вип. 31. С. 315–322.
 32. Дарчук Н. Параметризована база даних сучасної української мови на основі частотних словників. *Проблеми квантитативної лінгвістики*. Чернівці, 2005. С. 100–110.
 33. Дем'янюк М. Анонімний Й «Лексикон латинославенській» – пам'ятка староукраїнської писемності ХVІІІ ст. *Проблеми української термінології: зб. наук. праць*. Львів, 2006. С. 50–53.
 34. Дем'янюк М. Українська лексична спадщина в латинсько- слов'янському словнику І.Максимовича. *Нові дослідження пам'яток козацької доби в Україні: зб. наук. праць*. Вип. 18. Київ, 2009. С. 367 – 372.
 35. Дідун Л. Козирева З. Українська академічна лексикографія: здобутки та перспективи розвитку. *Українська мова*. 2021. № 3. С. 54–65.
 36. Дубічинський В. В. Українська лексикографія: історія, сучасність та комп'ютерні технології: навч. посібник. Харків, 2004. 164 с.
 37. Зайцева О. Ремарка як лексикографічна категорія. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвуз. зб. наук. пр. молодих учен. Дрогоб. держ. пед. ун-ту ім. І. Франка*. Дрогобич, 2014. Вип. 9. С. 167–172.
 38. Іваштенко О.О., Сагаровський А.А. Методологія і методика укладання ідіодіалектного словника. *Вісник Харківського нац. ун-ту імені В.Н.Каразіна*. Серія: Філологія. 2009. № 843. Вип. 55. С. 114–119.
 39. Іщенко О. Регіональний вимір в енциклопедознавчих дослідженнях. *Література та культура Полісся*. Ніжин, 2019. Серія: Історичні науки. № 12. С. 119–128.
 40. Казимиrowa І. Актуальні проблеми сучасної термінографії. *Термінологічний вісник: зб. наук. пр.* Київ, 2017. Вип. 4. С. 214–226.
 41. Кровицька О. Українська історична лексикографія у міжслов'янському контексті. *Проблеми слов'янознавства*. Львів, 2003. Вип. 53. С. 136–144.
 42. Кровицька О. Українська лексикографія: теорія і практика. Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича, 2005. 175 с.

43. Кузеля З. Історичний розвиток і сучасний стан українського словництва. *Записки Наукового товариства ім. Шевченка* / за ред. В. Янева. Париж; Нью-Йорк; Мюнхен; Торонто; Сідней, 1962. Т. 169: Праці філологічної та історико-філософської секцій: зб. на пошану Зенона Кузеля. С. 217–235.
44. Кульчицька Т. Українська лексикографія XIII–XX ст.: бібліографічний покажчик. / наук. ред. Д. Г. Гринчишин. Львів, 1999.
45. Ладиняк Н. Лексикографічна діяльність Івана Огієнка в контексті сучасних мовознавчих студій. *Іван Огієнко і сучасна наука та освіта: наук. вісник. Серія філологічна*. Кам'янець-Подільський, 2019. Вип. 16. С. 46–52.
46. Лукінова Т. Створення «Етимологічного словника української мови» – важливий етап порівняльно-історичного вивчення слов'янської лексики. *Мовознавство*. 2008. № 2–3. С. 24–39.
47. Максимчук В.В. Особливості лексикографічного представлення авторських лексичних новотворів у сучасних неологічних словниках. *Наукові записки Нац.ун-ту «Острозька академія»*. Острог, 2010. Серія філологічна. Вип. 17. С. 256–264.
48. Мейзерська І. Лексикографічна параметризація: структурний та функціональний аспекти (на прикладі великого тлумачного словника сучасної української мови). *Вісник СумДУ*. 2007. № 1. Т. 1: Серія Філологія. С. 151–155.
49. Міщук У. Словник мови Шевченка: бачення творчого світу письменника. *Лексикографічний бюлетень*. 2006. Вип. 14. С. 78–88.
50. Мовчун Л. До питання про вироблення засад української римографії. *Українське мовознавство*. 2008. Вип. 38. С. 139–142.
51. Москаленко А.А. Українські, російські та білоруські діалектологічні словники. *XII Республіканська діалектологічна нарада: тези доп.* Київ, 1965. С. 151–153.
52. Неровня Н. Принципи створення нового загальномовного тлумачного словника. *Лексикографічний бюлетень*. 2005. С. 36–46.
53. Озерова Н., Широков В. Перший том Словника української мови у 20-ти томах. *Мовознавство*. 2011. С. 3–13.
54. Петрова Т. Рецензія на термінологічні словники як жанр критичного субдискурсу. *Наукові праці Кам'янець-Подільського нац. ун-ту ім. І. Огієнка. Філологічні науки*. 2019. Вип. 50. С. 133–139.
55. Полюга Л. Українські історичні словники в контексті слов'янської лексикографії. *Проблеми слов'янознавства*. Вип. 51. 2000. С. 195–198.
56. Рабулець О.Г., Сухарина Н.М., Широков В.А., Якименко К.М. Дієслово в лексикографічній системі: монографія. Київ, 2004.
57. Русанівський В.М., Клименко Н.Ф. Від універсальної бази лінгвістичних знань до комп'ютерного укладання словників. *Мовознавство*. 1995. № 4–5. С. 3–10.
58. Русанівський В.М., Широков В.А. Інформаційно-лінгвістичні основи сучасної тлумачної лексикографії. *Мовознавство*. 2002. № 6. С. 7–48.
59. Сабадош І. Зведений тематичний словник як вид лексикографічної праці. *Волинь – Житомирщина: історико-філол. зб. з регіон. пробл.* Вип. 10. 2003. С. 195–205.
60. Сабадош І. Українська діалектна лексикографія післявоєнного періоду. *Język ukraiński: współczesność – historia.* / Red. F. Czyżewski, P. Hrycenko. Lublin, 2003. S. 93–106.
61. Самойлова І. Інформаційна структура українських еквівалентів у перекладному словнику. *Українська мова*. 2016. № 2. С. 24–43.
62. Симоненко Л. Тлумачно-перекладна лексикографія. *Українська лексикографія в загальнослов'янському контексті*. Київ, 2011. С. 308–314.
63. Сніжко Н. Нова джерельна база української лексикографії в системі інтегральних лінгвістичних досліджень. С. 47–52.

64. Сніжко Н. Українська ідеографія: історія, сучасний стан та перспективи. *Українська мова*. 2016. № 3. С. 28-43
65. Сологуб Н. Словники мови письменників. *Лінгвістика: об'єкт-стиль, мета-оцінка*: зб. наук. пр., присвячених 70-річчю від дня народження проф. С.Я.Єрмоленко. / відп. ред. ак. НАН України В.Г.Скляренко. Київ, 2007. С. 133–138.
66. Старко В. Пареміографія в корпусну добу: з досвіду укладання «Електронного англійсько-українського словника прислів'їв». *Українська і слов'янська тлумачна і перекладна лексикографія. Леонідові Сидоровичу Паламарчукові*. Київ, 2013. С.293– 298.
67. Старко В. Ф. Проблема авторитетності двомовних словників. *Українська лексикографія в загальномовному контексті: теорія, практика, типологія*. Ларисі Григорівні Скрипник. (м. Київ, Ін-т української мови, 12–13 травня 2011 р.). / відп. ред. І. С. Гнатюк. Київ, 2011. С. 315–322.
68. Тименко Л. Лексикографічні праці в Інтернеті (описово- аналітичний огляд). *Лексикографічний бюлетень*. 2007. Вип. 15. С. 58–62.
69. Томіленко Л. Термінологічна лексика в сучасній тлумачній лексикографії: монографія. Івано-Франківськ, 2015.
70. Торчинський М. Особливості структурування українського ономастикону: термінологічний аспект. *Актуальні проблеми філології і перекладознавства*. Хмельницький, 2017. Вип. 20. С. 252–257.
71. Туровська Л. Макро- та мікροструктура термінологічного словника тлумачного типу. *Українська мова*. 2018. № 3. С. 40–53.
72. Туровська Л. Сучасний етап озвитку української термінографії. *Система і структура східнослов'янських мов: міжкафедральний зб. наук. праць*. К., 2006. С. 168– 173.
73. Хобзей Н. Діалектна лексикографія сьогодні. *Українське мовознавство*. 2008. Вип. 38. С. 254–256.
74. Хобзей Н. Сучасне українське діалектне словництво. *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність*: зб. наук. пр. / відп. ред. М. Крикун. Львів, 2006. Вип. 15: Confraternitas. Ювілейний збірник на пошану Ярослава Ісаєвича. С. 819– 826.
75. Цимбалюк-Скопненко Т. Українська авторська лексикографія: здобутки та перспективи. *Українська мова*. 2010. № 9. С. 3–14.
76. Цимбалюк-Скопненко Т. Фразеографія та лексикографія: дивергенція в термінології. *Термінологічний вісник*. 2019. Вип. 5. С.359–365.
77. Широков В.А. Всеукраїнський лінгвістичний діалог у контексті теорії лексикографічних систем. *Мовознавство*. 2003. № 6. С. 3–7.
78. Широков В.А. Гуманітарна традиція і технологічний статус мови. *Мовознавство*. 2001. № 3. С. 128–132.
79. Широков В.А. Елементи лексикографії: монографія. Київ, 2005. 304 с.
80. Широков В.А. Інформаційна теорія та системотехнічні засади комп'ютерної лексикографії: автореф. дис... д-ра техн. наук: 05.13.06 / НАН України. Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 1999. 32 с.
81. Широков В.А. Феноменологія лексикографічних систем: монографія. Київ, 2004. 327 с.
82. Широков А.В., Манако В.В., Організація ресурсів національної словникової бази. *Мовознавство*. 2001. № 5. С. 3–13.
83. Широков В.А., Рабулець О.Г., Шевченко І.В., Костишин О.М., Якименко М.К. Технологічні основи сучасної тлумачної лексикографії. *Мовознавство*. 2002. № 6. С. 49–86.

84. Черниш Н. Електронні енциклопедії в Україні. *Поліграфія і видавнича справа*. 2016. № 1. С. 168–183.
85. Черниш О. Особливості створення електронного багатомовного академічного галузевого словника. *Науковий вісник Міжнар. гуманіт. ун-ту*. Серія Філологія. 2019. № 40. Т. 2. С. 141–144.
86. Черниш Н. Формування концепції української енциклопедії (з редакторського досвіду М. П. Бажана) *Поліграфія і видавнича справа*. 2011. № 4. С. 20–32.